

“Hayatta müzik gerekli değildir. Çünkü hayat müziktir.
Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise müzik mutlaka vardır.
Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir.”

Atatürk

Cumhuriyet Döneminden Günümüze Türkiye’de Müzik Eğitiminin Gelişimi *

The Development of Music Education in Turkey since the Early Republican Period

Gürcü KOÇ ERDAMAR**, Yunus GÜNDÜZ***

Öz

Bu araştırmanın amacı, Cumhuriyet döneminden günümüze müzik eğitiminin gelişimini incelemektir. Çalışmada, Cumhuriyet Döneminde politik ve kültürel yapının müzik eğitime etkileri, müzik eğitimi ile ilgili şura kararları, ilköğretim programlarında müzik eğitimi ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar incelenmiştir. Araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Bu kaynaklar kitap, dergi, makale, şura kararları, öğretim programları vb. dokümanlardır. Cumhuriyet Dönemi müzik politikaları incelendiğinde, bu dönemde Atatürk’ün düşüncelerinin ve müzik eğitimiyle ilgili fikirlerinin etkili olduğu, müzik eğitiminde yeniliklere gidildiği ve Cumhuriyet Dönemi’nin düşüncelerini yansıtan kurumlar açıldığı görülmüştür. Müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Musiki Muallim Mektebi 1938 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü, 1978 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Şubesi adını almıştır. En son 1997 yılında Eğitim Fakültesi’ne bağlanarak, halen müzik öğretmeni yetiştirmeye devam etmektedir.

Anahtar sözcükler: Müzik eğitimi, tarihi gelişim, Cumhuriyet dönemi.

Abstract

This study aims to investigate and analyze the development of music education in Turkey since the early Republican period up until today. To that end, this study included the effects of political and cultural structure of the early Republican period on music education, national education council decisions about music education, and the nature and structure of music education in primary school curricula and music teacher education institutions. The study used document analysis as a qualitative research method. These materials were resources such as books, journals, articles, and other documents such as national education council decisions and education curricula. As far as music policies in the early Republican period are concerned, it was found that Atatürk’s opinions and suggestions concerning music education were highly influential and that institutions reflecting the general understanding of the era were established as part of innovations in music education. It was also found that some national education council decisions were made about music education. The first music teacher education institution, “Musiki Muallim Mektebi” (Music Teacher Training School), was founded in 1938 and was conjoined with the Faculty of Education in 1997 and has been training music teachers since then.

Key words: Music education, historical development, Republican era.

* Bu çalışma, ikinci yazarın “Cumhuriyet Döneminden Günümüze Türkiye’de Müzik Eğitiminin Gelişimi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, e-posta: gurkoc@gazi.edu.tr

*** Öğretmen, MEB, e-posta: yunus562@mynet.com

Giriş

Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan çalışmalar, Cumhuriyet öncesine göre önemli farklılıklar taşımaktadır. Cumhuriyet döneminde Türk Müziğine getirilen önemli yenilikler bilimsel anlayışa sahip müzik eğitim kurumlarını hayata geçirmek, müzik alanında eğitimciler yetiştirmek, derleme çalışmaları yapmak ve müzik eğitiminde Türk Halk müziğini temele almak konularında olmuştur (Oransay, 1985). Bütün Anadolu'yu kapsayan bir müzik eğitimi hedeflenmiştir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için müzik ve müzik eğitiminin bilimsel olarak ele alınması ve müzik eğitimcilerinin bu fikirle yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Müziğin bilimsel olarak yapılması için, halka açık kurumlara ve eğitilmiş geniş bir kadroya ihtiyaç duyulmuştur.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Atatürk'ün sanatın tüm alanlarına olduğu gibi müzik alanına yaptığı katkılara değinmek gerekir. Müziğin insan yaşamındaki yeri ve işlevi, Atatürk'ü yakından ilgilendirmiştir (Tarlakazan, 2003). Türk Müziği kesinlikle çağdaş nitelikler taşımalı, müzik eğitimi Türk toplumundaki bireylerin tamamını hedefleyen bir bütünlük içinde ele alınmalıdır. Atatürk bu düşünce doğrultusunda müzik alanında yeniliklerin oluşması gerektiğini sık sık vurgulamış ve Cumhuriyetle birlikte Türk Müziğinde yenilik çalışmalarına gidilmiştir (Kocatürk, 1984; Oransay, 1985).

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte müzik alanındaki yoğun girişimler ve bunun sonucunda oluşan kurumlaşma, müziğe ve sanata olan önemi göstermektedir (Say, 1998). Sanata verilen önemin bir göstergesi olarak, Cumhuriyetin ilk yıllarında (1924) Musiki Muallim Mektebi kurulmuştur. 1932 yılında Halkevleri açılarak yurt çapında yaygın bir Halkevleri etkinliği başlatılmıştır. Saray Mızıkacı Takımı Ankara'ya getirilmiş, Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adını almıştır (Yayla, 2003). Oldukça ileri düzeyde müzik yapan bu grubun çalışmaları, aynı yıl bir kanunla yeniden düzenlenmiştir. Saray Orkestrası; Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Saray Bandosu Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkacı haline getirilirken, Klasik Türk Müziği Topluluğu İstanbul Belediyesi'ne verilmiştir. Yurt dışından besteciler davet edilmiştir. Paul Hindemith, Karl Ebert ve Eduard Zuckmayer adlı bestecilerin katkılarıyla 1936 yılında Devlet Konservatuvarı kurulmuştur. Sistemli bir müzik eğitimine geçiş için hazırlıklar tamamlanmış, altyapı oluşturulmuştur. Bu süreçte okullar ve Halkevleri kadar, radyonun işlevi de önem kazanmıştır. Bu dönemde bu düşüncelerin oluşabilmesi için Cumhuriyete uygun çağdaş kurumların açılıp faaliyete geçmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra, kapatılan kurumların yerine çağdaş uygarlık seviyesine uygun ve ulusal müzik anlayışımıza uygun yeni müzik kurumları açılmıştır (Say, 1998). Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında Atatürk önderliğinde müzik alanında önemli gelişimler olmuş fakat daha sonraları bu gelişimlere paralel olarak bir artış ortaya konamamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bu önemli girişimlerden sonra, günümüze kadar müzik eğitimindeki gelişmeler merak edilmiş ve böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu araştırma, Türk Eğitim tarihinde Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde müzik eğitimi programlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi açısından önemlidir. Müzik eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalarda Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreç bir bütün olarak ele alınmamıştır. Bazı çalışmalarda şuralar (Gündoğdu, 2006), bazılarında Köy Enstitülerinde müzik eğitimi (Ersil, 2007; Kıvanç, 2008), bazılarında ilköğretim ikinci kademedeki uygulanan müzik eğitimi ve sorunları (Öztürk, 2006) gibi daha sınırlı konular ele alınmıştır. Bundan dolayı bu araştırma müzik eğitiminde Cumhuriyetten günümüze kadar olan süreci merak edenler için kapsamlı bir araştırma niteliğindedir.

Araştırmanın problemi "Cumhuriyetten günümüze Türkiye'de müzik eğitiminin gelişimi nasıldır" olarak belirlenmiştir. Bu amaçla şu alt problemler cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet döneminde;

- müzik eğitiminde nasıl bir politika izlenmiştir?
- MEB şûralarında müzik eğitimi ile ilgili görüş ve kararlar nelerdir?
- ilköğretimde müzik eğitimi nasıl bir gelişim göstermiştir?
- müzik öğretmeni yetiştiren başlıca programlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Türkiye’de müzik eğitimi Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze tarihsel gelişimi içerisinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu amaca uygun olarak tarihsel bir araştırma yapılmıştır (Karasar, 2014). Araştırmada kullanılan yöntem; nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesidir. Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmalarda tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkılarak probleme ilişkin ana temalar oluşturulması amaçlanır. Bu çalışmada da dokümanlardan elde edilen veriler analiz edilerek belli temalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Doküman incelemesi; bilgi içeren yazılı materyalleri kapsamakta ve birden fazla kaynak kullanarak (kitap, dergi vb.) geniş bir zaman diliminin analizini olanaklı kılmaktadır. Bunun yanı sıra geçmiş dönemde kişi veya kurumlara doğrudan ulaşmak mümkün olmadığından, konu hakkında geniş bir incelemeye fırsat vermekte ve genelleme yapabilmeye olanak sağlamaktadır. Bu özelliklerinden dolayı araştırmada doküman analizi tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Evreni

Araştırma, Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de müzik eğitiminin gelişimini kapsamaktadır. Genel değerlendirme yapıldığı için bir örneklem alınmamış, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeye ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan başlıca kaynaklar MEB Şura Kararları, İlköğretim Müzik Öğretimi Programları, müzik öğretimi konusunda yazılmış makaleler, tezler ve kitaplardır. Bu dokümanlardan bazıları şunlardır (Müzik Öğretim Programları, Milli Eğitim Şuraları, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitapçıkları, Cumhuriyet’in İlanından Günümüze Türkiye’de Müzik Eğitimi, Cumhuriyetin Sesli Serüveni gibi kitaplar).

Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada arşiv taraması yapılmış ve taranan dokümanlar incelenmiştir. Doküman incelemesi özellikle doğrudan görüşme ve gözlem yapmanın mümkün olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada da müzik eğitimi ile ilgili programlar, kitaplar, dergiler, Milli Eğitim Şuraları, Talim ve Terbiye Kurul Kararları gibi yazılı materyaller incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Arşiv taraması sonucu elde edilen veriler incelenmiş ve doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi metinlerden geçerli ve güvenilir çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 2004). Araştırmada doküman analizinin 5 aşaması olan “dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma” izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 257-259).

Dokümanların analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Verilerin analizi elle yapılmıştır. Öncelikle tüm kaynaklar okunup bir başlangıç kod listesi oluşturulmuştur. Daha sonra seçilen bazı dokümanlar (bir tez, bir makale, bir kitap, şura kararları, müzik öğretim programları) kod listesinden yararlanılarak iki kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlamalar karşılaştırılmış ve “Güvenirlilik=Görüş Birliği/Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği x 100” formülüyle görüş birliği yüzdesi hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenirlilik % 87 bulunmuştur. Miles ve Huberman’a (1994) göre, kodlayıcılar arasındaki güvenirliliğin % 80’den fazla olması, güvenirlilik için yeterlidir. İçerik analizi sonucunda veriler araştırma problemleri ile tutarlı olarak müzik eğitimi politikaları, müzik eğitim kurumları, müzik eğitim programları ve müzik öğretmeni yetiştirme temaları altında incelenmiştir. Araştırma süreci boyunca verilerden çıkarılan sonuçlar yıllara göre ardışık olarak hazırlanmış ve elde edilen taslak defalarca farklı kaynaklarla eş zamanlı olarak gözden geçirilerek tutarlılığı kontrol edilmiştir. Bulguların geçerliliğine bakıldığında; araştırmada kullanılan kaynakların kendi içinde tutarlı ve anlamlı olduğu, ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturduğu ve araştırma sonuçlarının araştırmanın amacına ve temalarına uygun olduğu görülmektedir.

Bulgular

Çalışmada bulgular, alt problemler doğrultusunda dört temada ele alınmıştır. Bunlar “müzik eğitimi politikaları”, “şura kararlarında müzik eğitimi”, “ilköğretim programlarında müzik eğitimi” ve “müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar” temalarıdır. Bulgular bu temalara göre düzenlenmiş ve sunulmuştur.

Müzik Eğitimi Politikaları

Türkiye’de ulusal kimliğin ve kültürün yaratılmasında müzik politikalarına özel bir önem verilmiştir. Ülkenin pek çok yerinde örgün ve yaygın eğitim veren kurumlar açılmış ve bu kurumlar Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinin müzik politikaları doğrultusunda öğrenci ve öğretici yetiştirmeyi amaçlamıştır (Balkılıç, 2009). Cumhuriyet dönemi müzik politikalarını tarihsel olarak iki döneme ayırmak olasıdır. Bu dönemler; 1923- 1934 yıllarını kapsayan birinci dönem ve 1934 yılından sonraki yılları kapsayan ikinci dönemdir. Cumhuriyet döneminde müzik eğitimiyle ilgili gelişmeler aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 1

Deney ve Kontrol Grubu FGA Testi Ön Test Toplam Puanlarının Mann – Whitney U Testi Sonuçları

Tarih	Gelişmeler
1923	İstanbul Musiki Encümeni’nin kaldırılması
1924	T.B.M.M.’den Musiki ve Temsil Akademisi Kanunu’nun geçmesi
1924	Müzik alanında yetenekli öğrencilerin yurtdışına gönderilmesi
1925	Türk Halk Bilgisi Derneği’nin kurulması
1926	Darülelhan’ın İstanbul Belediye Konservatuvarı olması
1927	Radyoda müzik yayınları
1931	Opera Cemiyetinin kurulması
1934	Ulusal Operanın ilk örneği “Özsoy Operası”nın icra edilmesi
1936	Devlet Konservatuvarının kurulması
1940	Köy Enstitülerinin kurulması ve çalgı eğitiminin ilk kez bir okulda zorunlu olması
1940	3289 sayılı Konservatuar yasasının çıkması
1948	Özel yetenekli öğrenciler için “Harika Çocuk Kanunu” nun çıkarılması
1969	Ankara Kültür Merkezi’nin açılması
1970	İstanbul Devlet Opera ve Sahnesi’nin kurulması
1971	İstanbul Devlet Konservatuvarı’nın açılması
1975	İstanbul Türk Musikisi’nin kurulması

Çizelge 1’de de görüldüğü gibi, 1923-1934 yılları arasındaki en önemli gelişmeler, müzik alanında yetenekli kişilerin (Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun ve diğerleri) yurt dışına eğitim almak için gönderilmesi, Darulelhan’ın İstanbul Belediyesi Konservatuvarına dönüşmesi ve Opera Cemiyetinin kurulması olmuştur (Paçacı, 1999). Birinci dönemde müzik politikaları halk müziğiyle birlikte batı müziğinin sentezlenerek armonisi yüksek, tek sesli melodik yapıdan uzak, milli müzik oluşturma çabası içerisinde olmuştur. Bu çabayla birlikte ulusal opera yaratılmaya çalışılmış, bu dönemde opera önemli bir yer tutmuş ve batılılaşma anlayışı devam etmiştir. Ancak bu dönemde ulusal opera yaratma çabalarının hayal kırıklığı ile sonuçlanması neticesinde, ikinci dönemde kurumsal ve eğitsel çabaların gerekliliği daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır (Ali, 1987).

İkinci dönemde göze çarpanlar ise 1936’da Devler Konservatuvarı’nın, 1970’de İstanbul devlet Opera ve Sahnesi’nin, 1971’de İstanbul Devlet Konservatuvarı’nın ve 1975’de Türk Musikisi’nin kurulmasıdır. Müzik eğitiminde tanınmış yabancı uzmanlar ülkemize gelerek, müzik eğitimi ile ilgili önemli tespitler ve önerilerde bulunmuşlardır. Lico Amor, Paul Lindemith, Bela Bartok bu isimlerden birkaçıdır (Balkılıç, 2009). Halk müziği ve Batı müziği üzerine olan politikaların yanı sıra ilk dönemdeki ulusal opera yaratma çalışmaları bu dönemde de devam etmiştir. Çeşitli halk şarkıları Saygun tarafından çok sesli olarak düzenlenmiş ve Saygun, Yunus Emre Oratoryosu’nu çeşitli halk melodilerini armonize ederek bestelemiştir (Uslu, 2009). Bu çalışmaların yanı sıra üst düzeyde müzik yeteneği olan çocukların eğitimlerini desteklemeye yönelik arayışlara girilmiştir. Yeteneği fark edilen Suna Kan, İdil Biret, Verda Erman, Gülsin Onay, Hüseyin Sermet ve İsmail Aşan yurt dışına müzik eğitimi almak için gönderilmiştir.

Bu dönemde göze çarpan önemli gelişmelerden birisi de Hasan Ali Yücel döneminde gerçekleşen eğitim reformlarıdır. Bunlardan ilk akla gelenler, Eğitim Şuralarının başlaması, Köy Enstitülerinin kurulması, Ankara Devler Konservatuvarının kurulması, üniversite reformu ve Devlet Operasının açılmasıdır (Topuz, 2011). 1940 yılında kurulan Köy Enstitüsü programlarında fen ve matematik bilimleri kadar sanat eğitime de önem verilmiştir. Tahta başında nota öğretimi yerine şarkının, türkünün doğrudan öğretime geçilmiştir. Köy Enstitülerinde sanat eğitiminin amacı sanatçı yetiştirmek değil, bireylerin ve toplumun sanatla sağlıklı gelişmesini desteklemektir. 1-5. Sınıflarda müzik dersi haftada iki saattir. Programa ek olarak, haftanın en az dört gününde 20’şer dakikalık zamanın müzik alıştırmalarına ayrılacağı not olarak düşülmüştür. Müzik eğitimi ilk kez yaratıcı iş eğitimi ve meslek eğitimi anlayışına dayandırılmış, öğrencilerin yaratıcılığı ön planda tutulmuş, müzik öğretiminde ilk kez çalgı zorunluluğu getirilmiş ve her enstitüde bugün okullar ve üniversitelerde bile bulunmayan pek çok çalgı çeşidi bulundurulmuştur (Ersil, 2007; Kar, 2008; Kocabaş, 2011).

Hasan Ali Yücel’in önemli icraatlarından birisi de 1940 yılında 20.05.1940 tarih ve 3829 sayılı kanunla ülkemiz sanat hayatında büyük etkisi olan Devlet Konservatuvarının kurulmasıdır. Hasan Ali Yücel Türk Musikisi, Batı Musikisi gibi bir ikilik yerine her şeyin milli olması gerektiğini belirtmiş ve müzik eğitimi politikalarının yürütülmesinde çağdaş bir yaklaşım izlemiştir (Uçan, 2011). Kanunda konservatuvarın müzik ve temsil olmak üzere iki bölümden oluşması uygun görülmüştür. Müzik bölümünde yer alan dallar Kompozisyon, Orkestra yönetimi, Piyano, org, harp, Yaylı sazlar, Nefesli ve vurma sazları ve Şandır (Opera, koro ve konserler için yetiştirilecek sanatçılar). Temsil bölümü ise şu dallardan oluşmuştur: Opera, Tiyatro ve Balet (Ankara Devlet Konservatuvarı Otuzuncu Yıl.1966) Ankara Devlet Konservatuvarı ve daha sonra açılan konservatuvarlar, 1982 yılında üniversiteye bağlanana kadar, Kültür Bakanlığı’na bağlı olarak eğitim vermişlerdir (Aydar ve Ömür, 2012).

Şura Kararlarında Müzik Eğitimi

Milli Eğitim Şûraları, 1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010 ve 2014 yıllarında olmak üzere on dokuz kez toplanmıştır. Yapılan bu şuralarda müzik eğitimi konusunda alınan kararlar ve belirtilen görüşler analiz edilmiştir.

Şura kararları incelendiğinde bugüne kadar yapılan neredeyse bütün şuralarda, katılımcıların müzik eğitimiyle ilgili düşünce ve önerileri yer almış; ancak alınan kararlar kısmında ve uygulamalarda bu düşünce ve önerilerin tamamına yer verilmemiştir. Bu durum okullardaki müzik eğitiminin ve sanatsal eğitimin istenilen düzeye gelememesinde etkili olmuştur. Yalnızca 6. (1957), 8. (1970), 9. (1974), 12. (1988), 15. (1996), 18. (2010) ve 19. (2014) Şuralarda müzik eğitimi ile ilgili doğrudan kararlar alınmıştır. Şura toplantılarında müzik eğitimi ile ilgili alınan önemli kararlar Çizelge-2’de özet olarak sunulmuştur.

1957 yılındaki 6. Şurada Arif Öğret müzik eğitiminin sanat enstitüleri programında yer alması gerektiğini savunmuş, ayrı bir maddeyle ifade edilerek sanat enstitülerinde müzik derslerinin konulmasını istemiş ve bu önerilerini komisyona sunmuştur (6. Milli Eğitim Şûrası, 1991: 273). Şura kararlarında müzik dersinin sanat enstitülerinde yer alması gerektiği yer almıştır. 1970 yılındaki Şurada ise müzik dersi ilkökul 1-5. Sınıflarda zorunlu ders kapsamına girmiştir. Ortaokullar açısından en önemli gelişme ise ortaokul 1-3. Sınıflarda müzik dersinin hem zorunlu olması hem de ayrıca seçmeli bir ders ile öğrencinin birden fazla müzik dersi alabilmesidir.

Çizelge 2

Cumhuriyetten Günümüze ME Şuralarda Müzik Eğitimiyle İlgili Alınan Önemli Kararlar

Şura	Kademe önerisi	Seçmeli/Zorunlu önerisi	Ders saati önerisi	İçeriğiyle ilgili öneri	Öğretmen yetiştirme ile ilgili öneri	Diğer
1939	-	-	-	-	-	-
1943	Ortaokul	-	-	Ahlakla ilişkilendirme	-	-
1946	Kız Enstitüleri	Zorunlu	2	Müfredat Programı	-	-
1949	İlkokul ve Ortaokul	-	2+2+1	Müfredat Programı	Müzik Aleti Çalması	Okul Şarkıları
1953	İlkokul	Zorunlu	1	1, 2 ve 3. sınıflar	Öğretmen Okulları'nın ayrılması	1948 programının aynen uygulanması
1957	Sanat Enstitüleri	Zorunlu	-	Müfredat Programı	-	Halk Eğitimi Kursları
1962	Kız İş Okulları	Zorunlu	2.yıl 1 saat	Müfredat Programı	-	Devlet Konservatuvarı, Güzel Sanatlar, Opera ve Tiyatro
1970	Ortaokul	Zorunlu+ Seçmeli	1	Müfredat Programı	Önem verilmesi	-
1974	Ortaokul	Ortak Dersler+ Seçmeli	1+Tüm Sınıflar- da 4 saat	Müfredat Programı	-	Liselerde seçmeli toplam 5 saat

1981	İlkokul ve Ortaokul	Zorunlu	2	Müfredat Programı	-	Müzik Dersleri Müzik Öğrt. tarafından
1982	-	-	-	-	-	Sosyal ve kültürel faaliyetleri öğretmeye yönelik
1988	İlköğretim	Zorunlu	-	-	Yetenek Sınavı ile Alınması	-
1990	-	-	-	-	-	-
1993	-	-	-	-	-	-
1996	Temel Eğt. Programları	-	-	Yönlendirme	-	Notla Değerlendirme
1999	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	Güzel Sanatlar Lisesi Alımı
2010	İlköğretim	Zorunlu	1 saatten fazla	Zekanın Gelişimi	-	Beceri ve Değerler Eğitimi.
2014	İlkokul, Ortaokul	Zorunlu	İlkokulda en az 2 saat, ortaokulda görsel sanatlar ya da Müzik dersin-den birinin seçilerek haftada en az 2 saat olması	Ortaokulda Türk Musikisi makamsal sisteminin bir Türk Halk Müziği saziyla öğretilerek verilmesi	Eğitim fakültelerindeki öğretmenlik programlarına müzik vb. seçmeli genel kültür dersleri konulması	Güzel sanatlar liselerinin programlarında Türk müziğinin makamsal sistemi ve çalgıları ile geleneksel sanatlara (Hat, Ebru, Tezhip ve Minyatür) yer verilmesi

1974 yılındaki Şurada müzik dersi ortaokul 1-3. Sınıflarda 1 saat zorunlu, 4 saat seçmeli olarak düzenlenmiştir. Liselerde seçmeli olan müzik dersi tüm ortaöğretim süresince 5 saat olarak belirlenmiştir. 1988 yılında gerçekleştirilen 12. Şurada Eğitim Fakültelerinin Beden Eğitimi, Resim ve Müzik Eğitimi bölümlerine öğretmen liselerinden mezun olan öğrencilerin ÖSS yetenek sınavı ile alınması gerektiğinden bahsedilmiş ve bu öneri alınan kararlar içerisinde yer almıştır (12. Milli Eğitim Şûrası, 1989: 290-291). 1996 yılındaki Şurada müzik dersinin notla değerlendirilmesine devam edilmesi gerektiği kararı alınmıştır.

2010 yılındaki Şurada ise Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi komisyonunda görev yapan bir üye Meslek Öğretmeni olmasına rağmen bu komisyonda görev almaktan dolayı rahatsızlığını ifade etmiş ve Talim ve Terbiye Kurulu’nun resim, müzik ve beden eğitimi öğretmenlerinden üye ataması gerektiğini komisyon başkanına iletmiştir. Bu şekilde üye ataması yapılmadığında bu alanların yetim kaldığını ve bu alanlarla ilgili görüş ve düşüncelerin yetersiz olduğunu söylemiştir (18. Milli Eğitim Şûrası, 2010). Bu komisyonda alınan kararlar şöyle özetlenebilir: İki farklı disiplin anlayışı olan güzel sanatlar lisesi ve spor liseleri ayrı okullar olarak faaliyet göstermeli ya da aynı isim altında farklı binalarda faaliyet gösterme zorunluluğu olan bir yapıya dönüştürülmeli; Beş Yıllık Kalkınma Planlarının hazırlanmasında kurulan komisyonlara Sanat Eğitimi İhtisas Komisyonu da ilave edilmeli; İlköğretim düzeyinde görsel sanatlar ve müzik ders saatleri yeni öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak artırılmalı ve bu dersler ortaöğretimde zorunlu ders hâline getirilmeli; İlköğretimin bütün sınıflarında görsel sanatlar, beden eğitimi ve müzik dersleri, not yerine “yeterli, geliştirilebilir”

gibi ifadelerle değerlendirilmelidir. 2014 yılındaki 19. Şurada ise ilkokullarda müzik derslerinin en az 2 saat olması, ortaokullarda Türk müziğinin bir Türk halk Müziği sazı ile verilmesi ve Eğitim Fakülteleri öğretmenlik programlarında müzik dersi gibi seçmeli genel kültür derslerinin olması gerektiği yönünde kararlar alınmıştır (19. Milli Eğitim Şurası, 2014).

İlköğretimde Müzik Eğitimi

Cumhuriyet ilanından günümüze kadar ilköğretimde on bir program uygulanmıştır ve bu programlar sırasıyla 1924, 1926, 1936, 1939, 1948, 1962, 1968, 1997, 2005, 2010 ve 2013 programlarıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki programlara ilişkin dokümanlarda yalnızca müzik dersinin saatine ilişkin açıklamalar yapıldığı, müzik derslerinin içeriği ve işleme yöntemlerine ilişkin bilgilerin olmadığı görülmüştür. Bu nedenle ilkokullarda müzik dersinin içeriğine ilişkin açıklama ve yorum yapılmamıştır. Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreçte uygulanan programlarda müzik dersinin haftalık ders saatlerindeki gelişimi Çizelge-3'de özetlenmiştir.

Çizelge 3'e göre 1924 programından günümüze kadar olan süreçte müzik dersi 1924 ilkokul programında 1., 2. ve 3. Sınıfta haftada iki, 4. ve 5. Sınıfta bir saattir. 1936, 1948, 1962 ve 1968 programlarında ise 1-5. Sınıflarda haftada bir saate düşmüştür. 1948 yılına kadar köy ilkokul programlarında yer almayan müzik dersi, bu programda yer almış ve böylece köy ve kent ilkokul programları arasındaki fark giderilmiştir. 1997 yılına kadarki programlarda müzik dersi 1-5.sınıflarda birer saat işlenmeye devam etmiştir. 1997 yılında 8 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitime geçildiğinde ilkokullar ilköğretim kurumlarına dönüşmüş ve bu kurumlarda müzik dersi 1-3. Sınıflarda haftada iki saat, 4-8. Sınıflarda haftada bir saat olarak planlanmıştır. 2005 programında müzik dersi 1997 programında olduğu gibi uygulanmıştır (TTKB, 1997). 2010 programında ders saati azalan müzik dersi tüm sınıflarda haftalık bir saattir. 2012-2013 yılına gelindiğinde ise; 8 yıllık zorunlu eğitim kesintili olarak 12 yıla çıkarılmış ve müzik dersi zorunlu dersler arasında tüm sınıflarda yine haftalık bir saat olarak yeni sistemde yerini almıştır. Bunun yanı sıra seçmeli dersler arasında da yer alan müzik dersi kademeli olarak 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda öğrencilerin isteklerine göre haftada 2 ya da 4 saat olarak işlenmektedir (TTKB, 2013).

Çizelge 3

Müzik Dersinin Cumhuriyet Dönemi İlkokul (İlköğretim) Eğitim Programlarındaki Yeri (Ders Saati Açısından)*

PROGRAMLAR	1.sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf
1924 programı	2	2	2	1	1	-	-	-
1926 programı	2	2	1	1	1	-	-	-
1936 programı	1	1	1	1	1	-	-	-
1939 köy ilkokul programı	-	-	-	-	-	-	-	-
1948 programı	1	1	1	1	1	-	-	-
1948 köy ilkokul programı	-	-	-	-	-	-	-	-
1962 programı	1	1	1	1	1	-	-	-
1968 programı	1	1	1	1	1	-	-	-
1997 programı	2	2	2	1	1	1	1	1
2005 programı	2	2	2	1	1	1	1	1
2010 programı	1	1	1	1	1	1	1	1
2013 programı	1	1	1	1	1	1	1	1

*: 1924-1968 yılları arasında ilkokul, 1997 ve sonrasında ilköğretim olarak ele alınmıştır.

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar

Günümüze kadar olan süreçte Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar Musiki Muallim Mektebi, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Eğitim Fakültesi çatısı altında dört ayrı sistem olarak ele alınmıştır. Bu kurumlar öğretmen yetiştirme politikaları konusunda bir çok değişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Cumhuriyetten günümüze müzik öğretmeni yetiştiren programlarda yer alan müzik dersleri özetle aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4*Cumhuriyetten Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Programlarda Yer Alan Müzik Dersleri*

Kurum	Müzik Eğitimi Programı	Alan Dersleri
Musiki Muallim Mektebi	1925 programı	Musiki Nazariyatı, Armoni, Kompozisyon, Kontrpuvan, Musiki Tarihi, Musiki Kraatı ve Vokal
	1931 programı	Enstrüman (Öğrenci için seçilen bir saz), Musiki Nazariyatı, Musiki İmlası, Solfej, Armoni, Kontrpuvan, Piyano Akompanyaman, Musiki Kıratı, Teganni, Cemi Teganni, Berberlik, Enterpretasyon, Musiki Terbiyesi ve Tarihi, Musiki Tarihi
	1941 programı	Kulak Terbiyesi, Müzik Öğretimi Usulü ve Tatbikatı, Teori, Müzik Tarihi, Şan, Koro ve Koro idaresi, Keman, Piyano, Oda Müziği, Talebe Orkestrası, Akustik, Tamirat
Gazi Terbiye Enstitüsü	1970 programı	Kulak Eğitimi ve Solfej, Müzik Teorisi (Armoni ve Kontrapunt), Müzik Formları, Genel Müzik Bilgileri, Müzik Tarihi ve Stil Bilgisi, Ses Eğitimi (Şan), Toplu Ses Eğitimi ve Hazırlık Korosu, Koro, Koro Eğitimi ve Yönetimi, Esas Çalgı, Toplu Çalışma Çalgıları ve Orkestra, Çalgı Onarımı, Eşlik (Koropetisyon), Müzik Eğitimi İlkeleri
Gazi Yüksek Öğretmen Okulu	1978 programı	Anadal Eğitimi, Temel Piyano Eğitimi, Müziksel İşitme Okuma Yazma, Temel Müzik Bilgileri, Çokseslendirme, Yatay Çokseslendirme, Müzik Tarihi, Ses Eğitimi, Toplu Konuşma Eğitimi, Toplu Ses Eğitimi, Toplu Çalgı Eğitimi, Müzik Toplulukları Yönetimi, Çalgıyla Eşlik, Müzik Biçimleri, Müzik Türleri, Eser Çözümleme, Eğitim Müzikleri Dağarcığı, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Halk Bilim, Türk Halk Müziği, Nota Yazıları, Çalgı Düzenleri ve Bakımı, Seçmeli Toplu Müzik, Seçmeli Müzik Özel Alanları, Tını (Selen) Fiziği, Sanata Giriş, Müzik Eğitimine Giriş, Müzik Eğitiminde Yöntemler
Gazi Eğitim Fakültesi	1997 programı	Üç Anabilim Dalı Ortak Dersleri: Piyano, Koro, Müziksel işitme okuma yazma, Müziğe Giriş, Bireysel Söyleme, Koropetisyon, Armoni-Kontrpuvan-Eşlikleme, Müzik Biçimleri, Türk Halk Bilimi, Okul Çalgıları, Geleneksel Türk Halk Müziği, Çalgı Düzen Bakım Onarım Bilgisi, Müzik Toplulukları Yönetimi, Dünya Müzik Tarihi, Türk Müziğinde Çok Seslendirme, Çağdaş Türk Sanat Müziği ve Popüler Müzik, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Uluslararası Sanat ve Popüler Müzik, Toplu Çalgı, Okul Çalgıları Seslendirme ve Uygulama, Birlikte Seslendirme, Türk Halk Dansları, Piyano Bakım Onarım Düzen ve Uygulama, Müzik Derleme Teknikleri, Sanat Tarihi, Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri dersleri Alan dersleri Kapsamında Bazıları seçmeli olmak üzere yer almıştır. Çalgı Eğitimi ABD: Alan Çalgısı, Orkestra, Çalgı Eğitim İlkeleri Ses Eğitimi ABD: Şan, Ses Eğitimi İlkeleri, Temel Toplu Ses Eğitimi, Ses Organı Yapısı Korunması

Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Musiki Muallim Mektebi'nden, günümüzdeki adıyla Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalından yetişmiş birçok eğitimci, ülkemizin her köşesinde görev yapmışlar ve müzik eğitimimize katkı sağlamışlardır. 1924 yılında açılan Musiki Muallim Mektebi'nin müdürlüğünü Riyaseti Filharmonik Orkestrası Şefi Osman Zeki Bey yapmıştır. Müzik programında kullanılacak çalgıların, keman, piyano, flüt, viyolonsel olduğu ve bu çalgılardan birinin mecburi olduğu belirtilmektedir (Uçan,1994). 1931 ve 1941 programlarında alan derslerinin çeşidinin ve sayısının arttığı görülmektedir.

Kurum 1938-1939 öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanmış ve müdürlüğüne Prof. Eduard Zuckmayer getirilmiştir. Zuckmayer görevini 1970 yılına kadar sürdürmüştür. 1971 programına bakıldığında, alan derslerinin sayısının arttığı ancak 1941 programının genel yapısını koruduğu anlaşılmaktadır. Kurum 1978 yılında Gazi Yüksek Öğretmen Okulu'na dönüşmüştür. 4 yıllık öğretmen okulu olarak yapılan Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü'nün amacı temel eğitimin ikinci kademesine ve orta öğretim kurumlarına müzik dalı öğretmeni yetiştirmektir (Uslu, 2009). Yüksek Öğretmen Okulu, 1982 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'ne bağlanmış ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı da Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak bu fakültenin içinde yer almıştır.

Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü Lisans 1997 programı incelendiğinde Müzik Eğitimi kapsayan alan derslerinin bundan önceki programlarda olduğu gibi teorik ve uygulamalı olarak işlendiği görülmektedir. Müzik bölümü üç ana bilim dalından oluşmuş ve bu anabilim dalları Çalgı Eğitimi, Ses Eğitimi ve Müzik Kuramları olarak belirlenmiştir. Bu üç anabilim dalının ortak dersleri ve alan dersleri yukarıdaki tabloda belirtilmiştir. 2006-2007 öğretim yılından itibaren ise alan dersleri müzik performansı, kompozisyon, müzik teorisi, müzik tarihi, çalgı bakım-onarım, geleneksel Türk müzikleri ve müzik pedagojisi olmak üzere yedi alt alanda toplanmıştır (Berki ve Karakelle, 2009).

Tartışma ve Sonuç

Cumhuriyetin özellikle ilk yıllarında müzik eğitimine büyük önem verildiği, müzik eğitimine bilimsel bir anlayışla yaklaşıldığı, müzik eğitimcisi yetiştiren kurumların oluştuğu, bu kurumlarda görev alması planlanan kişilerin yurt dışında eğitim almasının sağlandığı görülmektedir. Ancak bu ilerlemeler Cumhuriyetin sonraki yıllarında devam ettirilememiştir. Günümüzde Türkiye'de müzik eğitiminin çok da yaygınlaşmadığı ve sınırlı kaldığı söylenebilir. Bu konuda yapılan bazı çalışmalar da bu yorumu desteklemektedir (Öner, 2012; Şahin ve Duman, 2008). Barış ve Ece (2009), Türk halkının çok sesli müzik ile geleneksel müzik arasında gidip geldiğini belirtmektedir. Atatürk'ün de istediği gibi çok sesli müzik temelinde geleneksel müziğin bütünleştiği bir müzik kültürü oluşturulmalıdır.

Milli eğitim şuraları incelendiğinde, genelde tüm şuralarda müzik eğitimiyle ilgili görüş ve öneriler ifade edilmiştir. Ancak müzik eğitimiyle ilgili doğrudan kararların yalnızca 6., 8., 9., 12., 15., 18. ve 19. Şuralarda alındığı belirlenmiştir. Bu şuralarda alınan kararlarda genel olarak ilkökul ve ortaokul ders dağıtım çizelgesi oluşturulmuş, müzik dersi ortak dersler içerisine dahil edilerek hem zorunlu hem de seçmeli dersler arasında yer almış ve müzik dersinin nasıl değerlendirileceği yönünde kararlar alınmıştır. Müzik eğitimi hiçbir şurada ana gündem maddesi olarak ele alınmamıştır. Yapılan şuralarda müzik eğitimi ile ilgili katılımcı üye sayılarının yetersiz olması ve yeterli şekilde temsil edilememesi müzik eğitimi açısından olumsuz bir durum yaratmıştır.

Müzik derslerinin zorunlu dersler içerisinde olması olumlu bir durum olsa da; bu dersin amaçlarına ve kazanımlarına uygun olabilmesi için fiziki şartların ve müzik eğitimcilerinin var olması gerektiği gerçeği ortadadır. Yazıcı (2012) ve Toraman (2013) liselere geçiş sınavında müzik dersi ile ilgili sorular yer almadığı için, müziğin öğrenci, veli ve hatta idareciler tarafından “eğlence” dersi olarak görüldüğünü belirtmektedir. Birçok ilköğretim ve ortaöğretim okulunda müzik dersinin boş geçmesi ya da farklı branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi nedeniyle öğrenciler müzik eğitiminden yoksun kalmakta ve müzik alanında yetenekli bireyler ortaya çıkamamaktadır. Daha da kötüsü müzik, resim, beden eğitimi gibi dersler matematik, fen bilgisi dersleri için feda edilmektedir. Müziğin hak ettiği değerine ulaşabilmesi için, Milli Eğitim Şuralarında yer alan Sanatla ilgili komisyonlarda müzik eğitimcilerinin de yer alması ve Şura Kararlarında müzik ve sanat eğitimine yer verilmesi gerekmektedir.

İlkokullardaki müzik ders programları incelendiğinde; 1936 yılından 1997 yılına kadar müzik derslerinin ilkokullarda haftada bir saat olduğu, 1997 ve 2007 programlarında 1-3. Sınıflarda haftada iki saat, 4-8. Sınıflarda haftada bir saat ve 2010 ve 2013 programlarında ise 1-8. Sınıflarda haftada bir saat olduğu saptanmıştır. Bu bulgular ışığında ilköğretim düzeyinde müzik ders saatlerinin 1997 yılında arttığı ancak 2010 yılından itibaren yeniden azaldığı görülmektedir. Müzik derslerinin ilköğretim 1-8. Sınıflarda haftada en az 2 ders saati olması ve öğrencilere bir enstrüman çalma eğitiminin verilmesi gerekmektedir. 19. Şurada da bu yönde bir karar alınmış, ilkokul ve ortaokullarda müzik dersinin en az 2 saat olması planlanmıştır. Bunun olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir ancak alınan bu karar henüz uygulamaya geçmemiştir. Müzik derslerinin 1-5. Sınıf programlarında halen birer saat olarak yer aldığı görülmektedir (2015 müzik öğretim programı). Bu konuda yapılan bilimsel bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte, gözlemlere ve müzik öğretmenleri ile yapılan görüşmelere dayanarak, henüz her öğrencinin bir enstrüman ile tanışmasının pek çok okulda uygulanmadığı söylenebilir. Bunun için öncelikle okullarda yeterli sayıda müzik enstrümanının olması, bir müzik atölyesinin oluşturulması ve müzik ders saatlerinin artırılması gerekmektedir. Gündoğdu (2006), önceki şuralarda müzik eğitimi ile ilgili alınan kararların sonraki şurada tartışılmadığını, Mili Eğitim Şuralarında müzik eğitiminin belirli bir kararlılık ve süreklilik içinde ele alınmadığını belirtmektedir. Günümüzde de pek fazla bir değişiklik olmamıştır.

İlköğretim müzik eğitiminin amacı öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal gelişimlerini desteklemek ve müzik kültürünü geliştirmektir. Ancak bunun haftada bir saat ile gerçekleştirilmesi olanaklı değildir. Araştırmalarda da müzik öğretmenleri ilköğretimde müzik derslerine ayrılan süreyi ve müzik dersi yaptıkları öğrenme ortamlarını yetersiz bulmaktadır (Kırmızıbayrak, 2012; Umuzdaş ve Levent, 2012; Yazıcı, 2012). Hatırlanacağı gibi, müzik dersi 1-8. Sınıflarda haftada bir saat zorunlu, ortaokul 5-8. Sınıflarda haftada 2/4 saat seçmelidir. Müzik dersinin bireyin gelişimindeki önemi dikkate alınarak seçmeli ders grubunda yer alması yerine, her öğrencinin müziği sevmesini ve bir enstrüman çalmasını sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Karagözoğlu’nun (2015) Yozgat ve Ankara’da seçmeli derslerle ilgili yaptığı bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun matematik uygulamaları ve Kuran-ı kerim dersini seçtiği, müzik dersini seçen tek bir öğrencinin bile bulunmadığı bulunmuştur. Bu sonuç, benzer araştırmalarda da aynıdır (Memduhoğlu ve Mazlum, 2013; Yayla ve Kozikoğlu, 2013). Öğrenciler ve velilerin genellikle liselere hazırlık derslerini tercih etmeleri nedeniyle Seçmeli Müzik ders saatinin fazla olması, çok da fazla bir anlam ifade etmemektedir. Bu nedenle seçmeli değil, zorunlu müzik dersinin saati arttırılmalıdır.

İlköğretimde müzik derslerinde gerçekleştirilen uygulamalara bakıldığında, en önemli sorunlardan birisinin 1-3. Sınıflardaki müzik dersinin sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmesi olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenin müziğe yönelik tutumu olumlu değilse ve yeterli bilgisi yoksa, ilkokulun ilk yıllarında öğrencilerin müzikten soğumasına yol açabilmektedir (Tenkoğlu, 2005; Umuzdaş ve Levent, 2012). Ayrıca yapılan araştırmalarda öğretmenlerin müzik dersindeki uygulamalı çalışmaları yeterli bulmadıkları, Türk müziği bestecilerinin yeterince tanıtilmediği, ders

kitaplarındaki şarkıların yeterli olmadığı, süre azlığı ve kalabalık sınıflar nedeniyle müzik dersinin hedeflerine ulaşmadığını düşündükleri belirlenmiştir (Umuzdaş ve Levent, 2012; Yazıcı, 2012). Yılmaz'ın 1994 yılında gerçekleştirdiği çalışmada da, sınıfların kalabalık, sürenin az olduğu, müzik öğretim programının anlaşılır olmadığı, müzik dersinin ilkokullarda branşı müzik olmayan öğretmenler tarafından yürütüldüğü, müzik odalarının ve enstrümanların bulunmadığı saptanmıştır. Son yirmi yılda ülkemizde ilköğretim müzik derslerinde pek de fazla bir şeyin değişmediği, benzer sorunların devam ettiği görülmektedir.

Ayrıca ders saatlerinin artırılmasının yanında, nitelikli bir müzik eğitimi de verilmelidir. Köy Enstitüsü programlarında olduğu gibi öğrencinin yaratıcılığına ve özgürlüğüne dayalı, sanat, kültür ve sporun yoğun biçimde yer aldığı ilköğretim ve ortaöğretim programlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Kocabaş (2010), Köy Enstitüsü programlarında insan, demokrasi ve sanat eğitiminin bir bütünlük içinde ele alındığını vurgulamaktadır. İlköğretim müzik dersinin amacı; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinışsel ve sosyal alanlarda gelişimini sağlayarak bir müzik kültürü oluşturmalarını sağlamaktır. Türkmen'in (2010) araştırmasında ilköğretimin birinci kademesinde nitelikli bir müzik eğitimi verilemediği, müzik öğretmeni yetersizliği ve ilkokul-sınıf öğretmenlerinin eksik eğitimlerinden vb. nedenlerden dolayı birçok çocuğun müzik eğitimi alamadan ilköğretimin ikinci kademesine geçtiği belirlenmiştir. Oysa müzik eğitimi öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerini sağladığı gibi, akademik başarılarını da etkilemektedir. Literatürde müzik eğitiminin akademik başarı üzerindeki etkisini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Rausher ve Shaw'ın (1997) araştırmasında piyano ve org eğitimi alan öğrencilerin almayanlara göre soyut akıl yürütme becerilerinin; Gardner, Fox, Jeffery ve Knowles'ın (1996) araştırmasında zenginleştirilmiş ve beceriye dayalı müzik eğitim programına katılan öğrencilerin katılmayanlara göre okuma ve matematik başarılarının anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır. Şendurur ve Barış'ın (2002) lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği deneysel çalışmada da müzik eğitimi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre akademik başarı ortalamalarının arttığı görülmüştür.

Cumhuriyet döneminin ilk müzik öğretmeni yetiştiren kurumu Musiki Muallim Mektebi olmuştur. Musiki Muallim Mektebi'nin 1925 yılı programında alan dersleri sadece müzikle ilgilidir. Bunun yanında genel kültür ve öğretmenlik bilgisi dersleri de yer almıştır. 1931 yılı programında 1925 programında olduğu gibi dersler alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik bilgisi derslerinden oluşmuştur. 1931 programında, 1925 yılı programına göre bazı farklı dersler eklenmiştir. 1938-1939 yıllarında Musiki Muallim Mektebi'nin Gazi Terbiye Enstitüsüne bağlanmasıyla birlikte Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü kurulmuştur. Bu kurumun Musiki Muallim Mektebinden farkı lise mezunlarından öğrenci alması olmuştur. Bu kurumda 1941 ve 1970 programları uygulanmış ve bu programlar alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik bilgisinden oluşmuştur. 1941 yılı programında alan bilgisi dersleri müzikle ilgili olmuş ancak öğretmenlik bilgisi dersleri içerisinde herhangi bir ders yer almamıştır. 1970 programında 1941 programındaki alan bilgisi derslerine müzikle ilgili dersler eklenmiş ve bunun yanı sıra öğretmenlik bilgisi derslerinde değişim olmuştur. 1978 yılından itibaren Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Şubesi adını almıştır. Bu okulun programı taslak olarak öncekiler gibi olmuş ancak ders içerikleri daha kapsamlı olarak belirlenmiştir.

1997 yapılanmasıyla birlikte kurum Gazi Eğitim Fakültesi bünyesinde Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi Anabilim Dalına dönüşmüştür. Şu an müzik öğretmenliği mezunları tek tip eğitim ile okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve güzel sanatlar liselerine müzik öğretmeni olabilmektedir. Bu kurumların hedefleri ve yapıları birbirinden oldukça farklıdır. Bazı ülkelerdeki müzik öğretmeni yetiştirme sistemi ile Türkiye'deki müzik öğretmeni yetiştirme sistemi karşılaştırıldığında, en önemli farklılığın diğer ülkelerde farklı tipte Türkiye'de ise tek tipte müzik öğretmeni yetiştiriliyor olmasıdır (Duru ve Köse, 2012; Tarman, 2009). Örneğin Finlandiya'da okulöncesi ve genel müzik öğretmenliği olmak üzere iki tip; Avusturya'da vokal ağırlıklı müzik öğretmeni ve enstrüman müzik öğretmeni

olmak üzere iki tip; Amerika’nın Texas eyaletinde grup müziği, koro, orkestra ve piyano temel alanlarına yönelik dört tip müzik öğretmeni yetiştirilmektedir. Bu ülkelerde olduğu gibi farklı tipte müzik eğitimi vermek, öğretmen adaylarının daha nitelikli yetişmesine katkı sağlayacaktır.

2006 Müzik Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili pek çok araştırmada yeni düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir. Tarman (2009) müzik öğretmenliği anabilim dalının yeniden bölüm haline gelmesi gerektiğini, Yurga ve Kaya (2009) lisans programında korrepitasyon (eşlik) dersinin bulunmadığını ve bunun büyük bir eksiklik olduğunu, Durak (2009) piyano derslerinde yaşanan sorunları vurgulamaktadır. Berki ve Karakelle (2009) ise, müzik öğretmenliği lisans programında yer alan bazı derslere ilişkin ders içeriklerinin bulunmadığını, farklı dönemlerde yer alan bazı derslerin içeriklerinin aynı ve derslerde gereksiz konu tekrarlarının olduğunu belirtmektedir. Müzik öğretmenliği lisans programındaki alan derslerinin ve içeriklerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Öncelikle gerçekleşmesi gereken uygulamalardan birisi de Eğitim Fakültelerindeki müzik eğitimi anabilim dalının eski kimliğine kavuşarak, Müzik Eğitimi Bölümü olmasıdır.

Sonuç olarak Cumhuriyetten günümüze müzik eğitimi politikaları, politikalara yön veren şura kararları, ilköğretim müzik eğitimi programları ve müzik öğretmeni yetiştiren lisans programları bir bütün olarak ele alındığında, müzik eğitiminde hala önemli sorunların yer aldığı görülmektedir. Bu sorunların temelini ise müzik ve sanata verilen değer azlığı oluşturmaktadır. Müzik ve sanat eğitimine hak ettiği değer verildiğinde, müzik eğitimi politikalarında önemli değişikliklerin gerçekleşeceği, bunun da müzik eğitimini olumlu yönde etkileyeceği umulmaktadır.

Kaynakça

- Ali, F. (1987). *Müzik ve müziğimizin sorunları*. (1.Basım). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Aydar, Ç. ve Ömür, Ö. (2012). Devlet konservatuvarlarının atama-yükseltme kriterlerinin değerlendirilmesi üzerine betimsel bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-17.
- Balkılıç, Ö. (2009). *Cumhuriyet, halk ve müzik*. (1.Basım). Ankara: Tan Kitabevi Yayınları.
- Barış, D.A. ve Ece, A.S. (2009). Cumhuriyet'ten günümüze toplumsal kültürel değişim sürecinde müzik ve müzik eğitimi. 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı*. (ss. 107-119).
- Berki, T. ve Karakelle, S. (2009). 2006-2007 akademik yılında uygulamaya konulan merkezi müzik öğretmenliği lisans programının incelenmesi. 8. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. No. 131. (ss. 228-234). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, M. (2008). *Türk müzik kültürüne yönelik planlı kalkınma dönemi politikaları ve Türk müzik eğitimine etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Durak, Y. (2009). Yeniden yapılanmada nitelikli bir piyano dersi öğretim programı nasıl düzenlenmelidir? 8. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. No. 131. (ss. 129-138). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Duru, E.G. ve Köse, H.S. (2012). *Müzik eğitimi öğretmenliği yapılanma modelleri* (Türkiye, Avusturya, Finlandiya, Danimarka ve Texas Örnekleri). *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(3), 235-245.
- Ersil, Ö.G. (2007). *Cumhuriyet devrimimizin özgün eğitim kurumları köy enstitülerinde müzik eğitimi ve günümüze yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gardiner, M.F., Fox, A., Jeffery, D. ve Knowles, F. (1996). Improves reading and math performance. *Nature*, 381, 284.
- Gündoğdu, Ö. (2006). *Cumhuriyetten günümüze Milli Eğitim şûraları ve müzik eğitimine yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kalyoncu, N. (2005). Eğitim fakültelerinde uygulanan müzik öğretmenliği lisans programının revizyon gerekçeleriyle tutarlılığı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 207-220.
- Kar, T. (2008). *Bir eğitim modeli olarak, köy enstitülerinde müzik eğitiminin incelenmesi ve şarkı dağarcığının kullanılabilirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karagözoğlu, N. (2015). Ortaokul 5. sınıflarda tercih edilen seçmeli dersler ve tercih nedenlerinin öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 (1), 69-94.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kırmızıbayrak, N. (2012). İlköğretim okullarında müzik ders programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Kars ili örneği). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 91-105.
- Kıvanç, E. (2008). *Köy enstitülerinde müzik eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kocabaş, A. (2010). Müzik eğitiminin çoklu zeka alanlarına etkisi ve Köy Enstitüleri. *Yeniden İmece Dergisi*, 4, 53-57.
- Kocabaş, A. (2011). Hasan Ali Yücel dönemi sanat ve müzik anlayışı, bestelenen eserleri. Bulunduğu eser: Kocabaş, K. (Ed.) *Hasan Ali Yücel*. (ss. 359-405). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- MEB (1991). *I. Maarif Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *II. Maarif Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *III. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *IV. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *V. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *VI. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1962). *VII. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1971). *VIII. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *IX. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *X. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1991). *XI. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1989). *XII. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1990). *XIII. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Meslekî ve Teknik Açıköğretim Matbaası.
- MEB (1993). *XIV. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1996). *XV. Milli Eğitim Şurası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1999). *XVI. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2006). *XVII. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2010). *XVIII. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2013). *XIX. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Memduhoğlu, H.B. ve Mazlum, M. (2013). Seçmeli ders uygulamasının sosyal ve pedagojik temelleri ve uygulamaları. *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. (ss. 51-61).
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks Sage.
- Oransay, G. (1985). *Atatürk ile Küğ-veriler ve belgeler*. İzmir: Küğ Yayını.
- Öner, A. (2012). Türkiye’de müzik eğitiminin kültürel boyutları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 9-17.
- Öztürk, E. (2006). *İlköğretim okullarındaki ikinci kademe müzik eğitimi ve sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Paçacı, G. (1999). *Cumhuriyetin sesli serüveni, Cumhuriyetin sesleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Rauscher, F. & Shaw, G. (1997). *Enhances higher brain function*. *Neurological Research*, 28, 21.
- Say, A. (1998). *Türkiye’nin müzik atlası*. İstanbul: Borusan Kültür ve Sanat Yayınları.
- Şahin, M. ve Duman, R. (2008). Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16-17, 259-272.
- Tarlakazan, B. (2003). *Atatürk ve sanat kavramı üzerine düşünceler*. *Bilge Dergisi*, 10 (38), 30-34.
- Tarman, S. (2009). Müzik öğretmenliği lisans ve lisansüstü programları için yeniden yapılanma zorunluluğu ve bir model önerisi. *8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. No. 131. (ss. 82-84). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.

- Tenkoğlu, T. (2005), *Farklı müzik algılarına sahip sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin müzik tutumlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- TTKB (1997). *Müzik öğretim programı*. 15 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- TTKB (2013). *Müzik öğretim programı*. 02 Aralık 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Topuz, H. (2011). Hasan Ali Yücel ve UNESCO. Bulunduğu eser: Kocabaş, K. (Ed.) *Hasan Ali Yücel*. (ss. 129-134). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Toraman, M. (2013). *Müzik öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan müzik dersine yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Uçan, A. (1994). G.Ü GEF müzik eğitimi bölümünün açılımları ve 2000'li yıllara doğru atılım projeleri. *Filarmoni Sanat Dergisi*, 128, 28-31.
- Uçan, A. (2011). Hasan Ali Yücel ve Türk müzik eğitimi devrimi. Bulunduğu eser: Kocabaş, K. (Ed.) *Hasan Ali Yücel*. (ss. 325-358). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Umuzdaş, S. ve Levent, A. (2012). Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 56-73.
- Uslu, M. (2009). *Cumhuriyet'in ilanından günümüze Türkiye'de müzik eğitimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Şendurur, Y. ve Barış, D.A. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 165-174.
- Yayla, A. ve Kozikoğlu, İ. (2013). Seçmeli derslerin işlevselliği ve öğretmen görüşleri. *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. (ss. 17-28).
- Yayla, F. (2003). *Cumhuriyet dönemindeki müzik öğretmeni yetiştirme sürecinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yayla, F. (2004). Musiki muallim mektebinden günümüze öğretmen yetiştiren kurumlar ve müzik öğretmeni yetiştirme yaklaşımları ışığında genel durum. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu*. (ss. 69-77).
- Yazıcı, T. (2012). İlköğretim müzik dersinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların, öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi (Trabzon ili örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (1), 185-200.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurga, C. ve Kaya, Z. Yeniden yapılanma sürecinde müzik öğretmenliği programlarındaki korrepitasyon dersi eksikliği. 8. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. No. 131. (ss. 123-128). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Yılmaz, N. (1994). *Türkiye'deki ilk ve ortaokullarda müzik eğitimi ile Bulgaristan'daki ilk ve ortaokullarda müzik eğitiminin karşılaştırılarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Extended Abstract**The Development of Music Education in Turkey since the Early Republican Period**

This study aims to investigate and analyze the development of music education in Turkey since the early Republican period up until today. The study examined music education decisions and policies, national education council decisions concerning music education, primary school music education curricula, and the curricula for music teacher training institutions. The study is a historical analysis of the development of music education in Turkey since the early Republican period. The data collection technique used in the study was document analysis. The document analysis included written informative materials. Considering the framework of the study, such documents as books, articles, e-publications that have been published since the early Republican period and other documents such as Ministry of National Education primary education curricula, and national education council decisions were analyzed.

The data were analyzed through content analysis. In accordance with the research questions and sub-questions, the findings of the analysis were grouped under such themes as music education policies, national education council decisions, primary school music education curricula, and music teacher training institutions. As for the validity of the findings, it was seen that the resources used for the study had internal validity and were significant, that the obtained concepts constituted a meaningful whole, and that the results of the study were in line with the aims and the themes of the study.

The findings of the study revealed that especially in the early years of the Republic, music education was highly valued and music education was approached with a scientific understanding. Also, music teacher training institutions were founded and the prospective trainers to be employed in those institutions were encouraged and supported to get training abroad. However, these did not continue in the later years of the Republic and it would not be wrong to say that in today’s Turkey music education is not widespread and music education provision is rather limited.

As for the national education council decisions, it was found that in almost all of the council meetings, suggestions and proposals were made about music education; however, decisions that directly concerned music education were found to be made only in the 6th, 8th, 9th, 12th, 15th, 18th, and the 19th council meetings. In none of the council meetings was music education on the top of the agenda. It was unfortunate in terms of music education that the number of music education professionals participating in the meetings was rather insufficient and, therefore, music education was underrepresented.

Regarding the primary school curricula for music courses, it was found that between 1936 and 1997 one hour of music course per week was offered in primary schools; in 1997 and 2007, it was two hours for the 1st to 3rd graders and one hour for the 4th to 8th graders, and in 2010 and 2013 it was one hour for all grades, from the 1st through the 8th graders. So, we can see that the number of hours for music courses in the primary education increased in 1997 but from 2010 on it decreased again. It is necessary that there should be at least two hours of music courses per week in primary school programs for the 1st through the 8th graders and students should be trained to play a musical instrument.

The first music teacher training institution in the Republican period was Music Teacher Training School. The 1925 academic year curriculum in the Music Teacher Training School included mostly music related courses. The additional courses were on general knowledge and professional teaching knowledge. The 1931 academic year curriculum included the same type of courses as the 1925

academic year curriculum. In the 1938-1939 academic year Music Teacher Training School was conjoined with Gazi Education Institute and Gazi Education Institute Music Education Department was established. As of 1978, the institution was called Gazi Education Institute Music Department Gazi Teacher Training Academy Music Section. The curriculum for this school was designed in the same fashion as the previous ones but course contents were more comprehensive.

With the reorganization in 1997, the institution was incorporated by Gazi Faculty of Education under the name of Fine Arts Education Music Teacher Education Department. Today, graduates of standardized music teacher education programs can work as music teachers in pre-schools, primary, secondary, or high schools and fine arts high schools. The structures and objectives of these schools are quite different from one another. More competent and more qualified music teachers can be trained when different sections targeting different grade levels are offered in music teacher training departments.